

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет романо-германської філології

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ

спеціальність 035 ФІЛОЛОГІЯ
рівень вищої освіти ПЕРШИЙ (бакалаврський)
спеціалізація 035.041 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(переклад включно), перша – англійська
освітня програма МОВА І ЛІТЕРАТУРА (англійська)

Київ – 2024

Розробники:

Чеснокова Ганна Вадимівна, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри лінгвістики та перекладу

Цапро Галина Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови та комунікації

Якуба Валентина Володимирівна, гарант програми, кандидат філологічних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні
Вченої ради факультету романо-германської філології
Протокол від 19 березня 2024 р., № 2

Голова Вченої ради _____ Валентина ЯКУБА

Затверджено на засіданні кафедри
лінгвістики та перекладу
протокол № 2 від 28 лютого 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Андрій КОЗАЧУК

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЇ.....	4
Процедура атестаційного екзамену з англійської мови та перекладу	5
Загальний зміст атестаційного екзамену	5
Організація і робота екзаменаційної комісії	6
ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ	6
Дисципліни, що виносяться на комплексну атестацію	6
Процедура проведення екзамену.....	6
Зразок практичного завдання.....	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ.....	8
Орієнтовні питання з дисциплін, винесених на атестацію	9
Практична і теоретична фонетика англійської мови.....	9
Практична й теоретична граматики.....	10
Історія англійської мови.....	11
Лексикологія англійської мови.....	13
Стилістика англійської мови.....	13
Документи про освіту та кваліфікацію	14
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	15

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація студентів включає перевірку й оцінку теоретичної та практичної підготовки студентів-філологів спеціальності 035 ФІЛОЛОГІЯ, рівень вищої освіти ПЕРШИЙ (бакалаврський), освітня програма МОВА І ЛІТЕРАТУРА (англійська), спеціалізація 035.041 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (переклад включно), перша – англійська, і проводиться у формі атестаційного екзамену з фаху. Для його проведення організується екзаменаційна комісія у складі голови, членів комісії та екзаменаторів. Комісія створюється щорічно і діє протягом календарного року.

Мета цього екзамену полягає у перевірці сформованості результатів навчання, набутих компетентностей, знань випускників, їх готовності до практичної діяльності за спеціальністю. Планомірна самостійна робота студентів, особливо під час підготовки до атестаційного екзамену, допомагає систематизувати, глибше осмислити і закріпити знання, отримані в процесі вивчення усіх фахових дисциплін.

До складання атестаційного екзамену допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану та програм з усіх практико-орієнтованих мовних предметів (практика усного та писемного мовлення, практична фонетика, практична граматики), з теоретичних курсів літератури, фонетики, граматики, історії мови, лексикології, стилістики. На атестаційний екзамен виносяться питання, найбільш важливі для виявлення рівня теоретичної та практичної компетенції майбутнього філолога. Завдання підібрані та сформульовані на основі фахових компетентностей, що сформувалися у процесі вивчення основних предметів з фаху. З метою підвищення ефективності програми як навчально-методичного документа до неї також включені списки орієнтованих теоретичних питань та рекомендованої літератури.

На атестаційному екзамені оцінка сформованості компетентностей та результатів навчання проводиться опосередковано, критерії їх визначення – правильність та повнота уявлень студента про функціональний характер того чи іншого мовного явища, демонстрація мовної та предметної компетенції, застосування набутих знань до конкретних контекстів. Випускник повинен засвідчити вміння застосовувати набуті знання на практиці, розкривати закономірності еволюції мовних одиниць і категорій з умінням виокремити етапи тих чи інших наукових парадигм.

Атестаційний екзамен передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів мовної, комунікативної, мовленнєвої, країнознавчої та професійної компетенції, наявності у студентів розвинених мовленнєвих навичок говоріння, письма, аудіювання та читання англійською мовою, ґрунтовних знань про мову, літературу і германське мовознавство, а також вмінь реалізовувати ці знання в майбутній професійній діяльності.

На екзамені перевіряється сформованість таких компетенцій (згідно освітньо-професійної програми): ЗК 7, 9, 11; ФК 2, 3, 7, 8, 10, 13-16, а також досягнення таких програмних результатів навчання: ПРН-1, 8, 10, 12, 15, 16, 20.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ

Атестація випускників здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення цілей освітньо-професійної програми. Діагностика якості підготовки бакалаврів здійснюється під час атестації бакалаврів у терміни, що передбачені навчальним планом. Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених спеціальністю 035 ФІЛОЛОГІЯ, рівень вищої освіти ПЕРШИЙ (бакалаврський), освітня програма МОВА І ЛІТЕРАТУРА (англійська), спеціалізація 035.041 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (переклад включно), перша – англійська з використанням загальнокомплексних методів комплексної діагностики. Інформаційною базою, на підставі якої формуються засоби об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки, є змістовні модулі дисциплін.

Атестація якості підготовки бакалавра щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки вимогам освітньої програми здійснюється після виконання студентами навчального плану у повному обсязі Екзаменаційною комісією вищого

навчального закладу з цього фаху. Голову та склад ЕК затверджує Вчена рада Університету, як зазначено в Положенні про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в університеті Грінченка (редакція 2023 року).

Процедура атестаційного екзамену з фаху

До початку екзаменів на основі узагальнених завдань випускові кафедри розробляють зміст, критерії, вимоги до екзамену, оформлені у вигляді програми атестаційного екзамену, підбирають та укладають матеріали, створюють екзаменаційні білети. Атестаційний екзамен бакалаври складають за розробленими і затвердженими екзаменаційними матеріалами, які спрямовані на виявлення у студентів загальнотеоретичних знань, вміння застосовувати інтегровані знання вивченого матеріалу при вирішенні практичних завдань, власної думки та особистісного ставлення. Питання охоплюють увесь зміст програм з фахових дисциплін, мають не тільки репродуктивний, а й проблемно-пошуковий характер.

Екзамен проводиться фаховою іноземною мовою. Під час відповіді студента помилки й неточності не виправляються, при цьому недоліки, неточності й змістовні лакуни відповіді кожного студента заносяться до протоколу. Усі члени комісії слухають і оцінюють кожного студента, ведуть індивідуальний протокол, задають додаткові, уточнюючі й перевіірочні питання. Після завершення своєї відповіді студент може залишитися й слухати відповіді інших, або піти з аудиторії та чекати оголошення результатів екзамену.

Після відповіді останнього студента, комісія радиться щодо оцінювання кожного студента на основі індивідуально виставлених рейтингів по кожному компоненту відповіді, використовуючи власні протоколи й нотатки. У разі суперечливих оцінок від різних екзаменаторів голова Екзаменаційної комісії має два голоси та приймає остаточне рішення щодо конкретної суперечливої ситуації. Екзамен закінчується оголошенням фінального рейтингу кожного студента.

Загальний зміст атестаційного екзамену з фаху

На екзамені студенти повинні продемонструвати вільне володіння першою іноземною мовою на базі лексичного запасу в обсязі програмних вимог рівня С1 (близько 4500 лексичних одиниць для вживання в продуктивних та близько 6000 для рецептивних видів мовленнєвої діяльності). Компетентісні вимоги до цього рівня володіння мовою такі:

- Студент може розуміти широкий спектр достатньо складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення.
- Може висловлюватись швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження.
- Може ефективно і гнучко користуватись мовою у суспільному житті, навчанні та роботі.
- Може чітко, логічно, детально висловлюватись на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами засобами зв'язності та дискурсивними маркерами висловлювання.

Студенти повинні також володіти орфоепічною, лексичною та граматичною нормами першої іноземної мови, вміти правильно реалізовувати цю норму в різних видах мовленнєвої діяльності та в різних комунікативних ситуаціях.

Для підтвердження професійної компетенції студент повинен продемонструвати достатньо високий рівень знань і умінь з теоретичних дисциплін (теоретичної фонетики, теоретичної граматики, лексикології, історії мови, літератури, стилістики), володіння базовою термінологією, вміння визначати, описувати та диференціювати мовні явища різними лінгвістичними методами.

Організація і робота екзаменаційної комісії

Екзаменаційна комісія створюється щорічно для проведення атестації та діє протягом календарного року. До складу комісії входять викладачі випускових та профільних кафедр, провідні фахівці галузі, які викладають фахові предмети на цій спеціальності. Персональний склад ЕК затверджується ректором не пізніше ніж за місяць до початку роботи.

Графік роботи комісії затверджується ректором.

Регламент засідань ЕК встановлює її голова.

Рішення ЕК про оцінку, а також про присвоєння випускнику освітнього рівня та кваліфікації, видачу йому документа про освіту і кваліфікацію приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. Голос голови ЕК є вирішальним при однаковій кількості голосів.

Засідання ЕК протоколюються. У протоколи вносяться:

- оцінки складання атестаційного екзамену;
- запитання до випускника з боку членів та голови ЕК;
- окремі думки членів ЕК;
- здобуті освітній рівень і кваліфікація;
- назва документа про освіту і кваліфікацію (з відзнакою чи без відзнаки), який видається випускнику;
- інші відомості.

Протоколи підписують голова та члени ЕК, які брали участь у засіданні. Результати захисту кваліфікаційних робіт визначаються рейтингами за 100-бальною шкалою та оголошуються того ж дня після оформлення протоколів засідання ЕК.

Після закінчення роботи ЕК голова складає звіт та подає його до навчального відділу. У звіті аналізується уміння випускників застосовувати знання при вирішенні виробничих проблемних ситуацій, недоліки в підготовці, рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу. Звіти голів ЕК і результати комплексної атестації обговорюються на засіданні Вченої ради факультету.

ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ

Дисципліни, що виносяться на екзамен:

№ з/п	Шифр навчальної дисципліни за ОПП	Дисципліна, що виносяться на комплексну атестацію
1	ОДФ.5	Практична фонетика
2	ОДФ.6	Практична граматики
3	ОДФ.7	Перекладацькі країнознавчі студії
4	ОДФ.8	Теоретична фонетика
5	ОДФ.9	Історія англійської мови
6	ОДФ.10	Лексикологія англійської мови
7	ОДФ.11	Теоретична граматики
8	ОДФ.12	Стилістика англійської мови
9	ОДФ.14	Література Великобританії та США

Процедура проведення екзамену

Атестаційний екзамен складається з двох частин – письмової (тестової), яка дозволяє об'єктивно виміряти рівень фахових знань, та усної – під час якої оцінюється рівень сформованості фахових компетентностей.

Для об'єктивного визначення рівня фахових знань студентів проводиться письмовий тест, який включає питання типу «множинний вибір» з усіх теоретичних предметів. Тест проводиться на початку екзамену. Його обсяг – 50 питань, кожне з яких дає 1 бал за правильну відповідь до загального рейтингу за екзамен. Тест виконується на базі системи Moodle у спеціальному ЕНК. Кожен студент має 1 спробу виконання тесту, його тривалість – до 60

хвилин. Тест відкривається для доступу усім студентам групи одночасно на початку екзамену, його виконання повинно бути самостійним, без використання додаткових джерел. У разі проведення екзамену он-лайн, хід роботи студентів над тестом фіксується на відео із включеними камерою та мікрофоном.

Зразки тестового завдання:

1. Read the following definitions. Choose one proper answer to fill the gap.

Morpheme is ... unit of the language.

- A. the smallest
B. the smallest meaningful
C. the smallest distinguishable
D. the smallest structural

2. Fill in each space with an appropriate phrase or word.

The full reading for IC _____ is _____ constituents.

- A. method, Interpretive
B. analysis, Immediate
C. division, Intonational

3. Mark if the statement is true or false.

The stress in a polysyllabic native English word occurs in the last syllable.

- A. true   B. false

4. Choose the suitable filling component or several if applicable.

J. Grimm's laws demonstrate transformations of _____ in Indo-European languages.

- A. vowels
B. vowels and consonants
C. consonants
D. stops and fricatives

Після письмової частини студенти надають індивідуальні усні відповіді на завдання екзаменаційного білету. За усну частину студент отримує максимально 50 балів.

Зразок практичного завдання

У білеті, який має окремий номер, містяться завдання, які студент має виконати, опрацювавши матеріали, що закрплені за цим номером білета, маючи до 30 хвилин на підготовку до відповіді.

Зразок білету:

Білет № 1

Read the given text and prepare to

- read aloud and translate the highlighted part;
- retell the full text, start by giving a general outline of the author's style, the genre and literary period he/she represents, his/her contribution to the literary tradition, the piece of fiction your excerpt belongs to;
- speak about complex sentences in the given abstract, analyze their structure, state the type of subordination;
- prepare to answer questions about the characters, events and opinions of the given text, express your own impression or opinion on the text's issues.

Разом із білетом студент отримує картку з текстом, що підлягає опрацюванню, переказу, перекладу й аналізу. Тексти мають однаковий обсяг (до 3 000 знаків), беруться із творів художньої літератури та пов'язані з тими завданнями, які вказано в білеті. Таким чином, опрацювання цього тексту дозволяє оцінити сформованість усіх професійних компетентностей.

Зразок тексту:

W. Edward Deming

By Gayle Shiraki

W. Edwards Deming was born in the state of Iowa in nineteen-hundred. His family soon moved to a small town in Wyoming. His family was very poor. As a child, he earned money for his family by working after school carrying wood and coal to a nearby hotel. This early experience had a lasting effect. It reportedly gave Mister Deming a deep sympathy for poor people and a bitter hatred of waste.

Mister Deming said that his parents believed in the importance of education, although his family did not have very much money. He was able to attend the University of Wyoming where he studied engineering. He earned a Masters' degree in mathematics and physics from the University of Colorado. He received a doctorate in physics from Yale University in nineteen-twenty-eight. After he graduated from Yale, Mister Deming worked as a federal government employee in Washington for several years. He later joined the Census Bureau as its chief mathematician. He developed many new methods for collecting information about the population of the United States.

In nineteen-forty-seven, he was sent to Japan to help with population studies there. Japan was governed by an occupying force led by American General Douglas MacArthur in the first years after World War Two. One of General MacArthur's goals was to rebuild Japanese industry.

Mister Deming already was recognized for his knowledge about the operation of companies. During the war, he had developed a plan to train American engineers in ideas needed to improve production. Japanese industrial leaders were especially interested in learning his ideas. They knew that Japan lacked many natural resources. They believed that their country would be successful only if Japanese companies could sell goods on world markets. So, they invited Mister Deming to teach them his methods to produce the best-made goods possible.

In nineteen-fifty, Mister Deming taught for eight days in Japan. Eighty percent of Japan's top business and industrial leaders attended the classes. He told them that they could do a better job than American companies if they would try to fill the demands of people who buy their products. He discussed ways to produce goods that would not break or wear out easily. His main ideas became known as methods of quality control. In general, W Edwards Deming believed that managers who supervised workers - and not the workers - were responsible for most production problems. He said effective managers should spend most of their time setting goals for the company. He said managers should communicate with their workers. And he said cooperation, not competition, was important in a company.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

При виставленні підсумкової оцінки за екзамен усі складові питання вважаються рівноцінними. Кожен вид роботи оцінюється за шкалою ECTS («А», «В», «С», «D», «E», «F»).

Кількість балів за екзамен обчислюється як сума з усіх отриманих балів за тестову та усну частини. Кожен екзаменатор веде протокол оцінювання, робить нотатки помилок студента під час усної відповіді та підраховує бали за кожен компонент білета. Під час відповіді екзаменатори не зобов'язані вказувати на мовні й мовленнєві помилки студента, але можуть виправляти ті помилки, які унеможливають успішну відповідь. Після відповідей студентів екзаменаційна комісія зводить до середнього арифметичного індивідуальні бали кожного члена комісії та виводить загальний рейтинг за відповіді на усі завдання. Оцінка за екзамен є колегіальним рішенням усіх членів на підставі обчислених рейтингів.

При узагальненні оцінювання відповідей на екзамені члени комісії користуються такими вимогами й критеріями:

Стобальна шкала	Рейтинг	Критерії оцінювання
90-100	A	Відмінний рейтинг має студент, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільно володіє спеціальною термінологією, викладає матеріал послідовно,

		правильно застосовує теоретичні знання з усіх фахових дисциплін для розв'язання практичних завдань; уміє розробляти методіку вирішення дослідницьких проблем, використовуючи при цьому новітні досягнення мовознавства і літературознавства;
82-89	B	Відповідь студента демонструє всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільне володіння спеціальною термінологією, матеріал викладено послідовно, із застосуванням теоретичних знань з різних дисциплін для розв'язання практичних завдань; припускається 1-2 неточності у викладенні матеріалу, які не призводять до помилкових висновків і рішень
75-81	C	Студент достатньо розкриває основний зміст теоретичних питань, володіє навичками лінгвістичного й літературознавчого аналізу, вміє теоретично обґрунтувати й застосувати набуті знання з мовознавства і літературознавства; правильно використовує професійну термінологію, не допускає у відповіді грубих помилок; можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у висновках, узагальненнях, які не спотворюють зміст відповіді
69-74	D	Студент в основному правильно відповідає на питання, але викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
60-68	E	Студент коротко, схематично, але в основному правильно відповідає на питання; викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
1-59	F	Незадовільний рейтинг отримує студент, який не може розкрити основний зміст теоретичних питань, не володіє навичками застосування набутих знань для виконання практичних завдань; не володіє професійною термінологією; допускає грубі помилки в остаточних висновках

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІН, ВИНЕСЕНИХ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН З ФАХУ

Практична і теоретична фонетика англійської мови

Звукова субстанція мови та способи її аналізу та опису. Фонетика як наука та її галузі. Фонетика і фонологія. Сучасні теорії навчання вимови згідно з методиками TEFL/ TESOL. Фонетична структура мови та її компоненти: звукова система, складоподіл, наголос, інтонація.

Варіанти англійської мови. Визначення типу вимови. Основні типи вимови англійської мови. Соціальні типи вимови. Проблема стандартної англійської мови (Standard English) та моделей англійської мови для міжкультурної комунікації. Вимовна норма та її кодифікація. «Прийнята вимова» (“RP/ BBC English”) як британський національний стандарт вимови. Основні відмінності між RP і регіональними типами британської англійської. „Загальний американський” (“General American”) як вимовний стандарт американської англійської. Фонологічні та фонетичні аспекти загального американського типу вимови.

Особливості артикуляції та функціонування голосних. Теорія фонем як основа фонології. Аспекти і функції фонем. Класифікація англійських голосних фонем згідно стабільності артикуляції, позиції язика та губ, довготи звучання, характеру вимови наприкінці звуку. Голосні у зв'язному мовленні. Редукція голосних. Типи редукції.

Особливості артикуляції та функціонування приголосних. Принципи класифікації англійських приголосних згідно способу артикуляції, місця артикуляції, співвідношення голосу та шуму при вимові. Приголосні у зв'язному мовленні. Асиміляція. Напрямки

асиміляції. Ступені асиміляції. Види асиміляції: модифікація місця перешкоди та активного органу вимовляння; зміни у роботі голосових зв'язок; зміна позиції губ, м'якого піднебіння, способу вибуху вибухових приголосних. Редукція сполучень приголосних (елізія). Необов'язкові випадки асиміляції у швидкому розмовному мовленні.

Складоподіл. Склад як невід'ємна частина слова. Типи складів у англійській мові. Теорії складкоутворення. Основні правила силабіфікації в англійській мові. Складоподіл у писемному мовленні.

Наголос. Тенденції наголошення слів. Типи словесного наголосу. Функції словесного наголосу. Моделі словесного наголосу. Варіації словесного наголосу. Ступені словесного наголосу. Позиція словесного наголосу. Слова з первинним (основним) та вторинним наголосом. Слова з двома первинними наголосами. Наголос у складних словах. Словесний наголос і ритм. Словорозрізнявальна функція наголосу. Наголос у реченні. Типи наголосу. Функції наголосу у реченні. Логічний наголос. Емфатичний наголос.

Просодична система англійської мови. Поняття „просодії”. Інтенація як комплексна єдність просодичних рис. Основні функції інтонації. Висота тону (звуку) як компонент інтонації. Термінальні тони. Шкали. Інтенаційна одиниця (tone-unit) як мінімальна одиниця опису інтонаційної структури. Структура інтонаційної моделі. Просодична функція словесного наголосу. Темп мовлення. Ритм. Фонетичні та фонологічні аспекти усного словесного комунікативного дискурсу.

Фоностилїстика. Фоностилїстика: надсинтаксичний рівень. Типи інтонаційних стилів. Фонетичні особливості інформаційного, академічного, публіцистичного, декламаційного та розмовного стилів.

Практична й теоретична граматики

Граматики як розділ мовної системи. Морфологія і синтаксис як розділи граматики, предмет теоретичної граматики, зв'язок теоретичної граматики з теоретичними дисциплінами, порівняння суті теоретичної граматики і практичної граматики. *Морфемна* структура слова: визначення морфеми і слова, традиційна класифікація морфем, дистрибутивні типи морфем.

Основні граматичні поняття. Частина мови в сучасній англійській мові. Категоріальна структура слова: граматична категорія, граматичне значення, граматична форма (аналітична і синтетична), граматична опозиція.

Класифікація частин мови. Різні підходи до класифікацій. Повнозначні частини мови. Службові частини мови. Критерії приналежності до певної частини мови: семантичний, формальний, функціональний.

Повнозначні частини мови. Іменник. Загальні риси повнозначних частин мови. Іменник як повнозначна частина мови: лексико-граматичне значення іменника, формальні ознаки, функціональні ознаки. Категорія роду. Проблема визначення роду. Категорія відмінка. Граматична опозиція категорії відмінка. Теорії відмінка англійської мови. Семантичні типи присвійного відмінка. Категорія числа. Граматична опозиція категорії числа (однина – множина). Продуктивні і непродуктивні способи вираження граматичної опозиції. Явище лексикалізації множини. Абсолютна однина (*singularia tantum*) і абсолютна множина (*pluralia tantum*).

Дієслово. Час і аспект як граматичні категорії дієслова. Дієслово як повнозначна частина мови. Система граматичних категорій. Категорія часу. Категорія базового часу і проспекта. Нейтралізація майбутнього часу. Засоби вираження часу/часових відносин (морфологічні, синтаксичні, лексичні). Функціональна транспозиція граматичних часових форм. Категорія аспекта. Аспект як вираження характеру дії, загальний, тривалий і перфектний аспекти, аспектна категорія розвитку, аспектна категорія ретроспекта. Різні способи вираження характеру дії (власне дієслівна форма, граматична структура, лексичні засоби). Часткові аспекти: початок дії (*the ingressive character of the action*), завершення дії (*the terminative character of the action*), однократна дія (*actions of single occurrence*), частотна дія (*frequentative character of the action*). Функціональна транспозиція у вираженні аспекта.

Категорії стану і способу в системі дієслів англійської мови.

Категорія стану дієслів. Граматична опозиція активного і пасивного станів. Розрізнення форм пасивного стану (пасивна дія, дієслівний присудок) і активного стану (стан об'єкта, складений іменний присудок), ідентичних за формою. Проміжні стани (зворотний, взаємний, середній). Граматичні структури, що виражають середній стан. Граматична опозиція «прямий спосіб – непрямий спосіб». Дійсний спосіб, наказовий спосіб, умовний спосіб. Умовного способу як система умовного способу I, умовного способу II, умовного способу III, умовного способу IV.

Словосполучення як найменша синтаксична одиниця.

Загальна характеристика синтаксиса. Основні синтаксичні поняття. Синтаксична одиниця. Синтаксичне значення. Синтаксична форма. Синтаксична функція. Синтаксична позиція. Синтаксичні зв'язки. Типи синтаксичних зв'язків: сурядний, підрядний, предикативний.

Визначення словосполучення. Порівняння словосполучення і речення.

Класифікація словосполучень. Сурядні словосполучення. Підрядні словосполучення. Предикативні словосполучення. Іменникові підрядні словосполучення. Примодифікація, постмодифікація, змішана модифікація.

Дієслівні підрядні словосполучення. Іменна комплементация, адвербіальна комплементация, змішана комплементация. Прикметникові, займенникові, прислівникові підрядні словосполучення.

Просте речення як моно предикативна конструкція.

Просте речення – конструкція з одним предикативним центром. Класифікація простих речень за комунікативним типом, за структурою.

Комунікативні типи речень. Структурні типи речень. Двоскладні і односкладні. Неповні (еліптичні) речення. Порядок слів у реченні: прямий і зворотний.

Актуальне членування речень: пряме і непряме. Тема і рема, проміжний компонент (transition). Мовні засоби, які зумовлюють непряме актуальне членування: порядок слів, there-конструкції, it-конструкції, протиставні конструкції, артиклі/детермінанти, підсилювальні частки.

Складносурядне речення і типи сурядного зв'язку.

Загальна характеристика складносурядного речення як поліпредикативної структури. Типи сурядного зв'язку: єднальний, розділовий, протиставний, причинно-наслідковий. Сурядні сполучники і сурядні адвербіальні слова.

Сильний і слабкий сурядний зв'язок. Сурядний зв'язок як діагностична модель для визначення підрядного зв'язку. Відкриті і закриті сурядні конструкції.

Складнопідрядне речення як поліпредикативна конструкція.

Загальна характеристика складнопідрядних речень. Головне клоз та підрядне речення. Синдетичний і асиндетичний зв'язок. Різні підходи до класифікації складнопідрядних речень: функціональний принцип і категоріальний принцип. Характеристика підрядних речень із функцією підмета. Характеристика підрядних предикативних речень. Характеристика підрядних додаткових речень. Характеристика підрядних означальних речень. Характеристика підрядних обставинних речень.

Історія англійської мови

Основні поняття історії англійської мови. Синхронія і діахронія. Діахронічні зміни та динаміка синхронії. Основи періодизації історії англійської мови. Класифікація сучасних германських мов. Порівняльно-історичний метод. Співвідношення германського та індоєвропейського консонантизму. Перший пересув приголосних.

Фонетичний лад англійської мови давнього періоду. Фонетичний лад англійської мови давнього періоду. Основні риси давньоанглійської фонологічної системи. Довгота як релевантна ознака голосних і приголосних фонем. Особливості генези давньоанглійського вокалізму і консонантизму. Загальна характеристика ненаголошеного вокалізму. Система давньоанглійського наголошеного вокалізму. Фонематичний статус коротких дифтонгів. Структура давньоанглійських дифтонгів. Переломлення як дифтонгізація монофтонгів; палаталізація голосних під впливом палаталізованих приголосних. Палатальний умлаут. Фонологічна сутність усіх асимілятивних явищ давньоанглійського наголошеного вокалізму. Кількісні зміни голосних у кінці періоду. Морфологічні наслідки кількісних змін. Система

давньоанглійського консонантизму. Шумні приголосні. Сонорні приголосні. Асимілятивні явища в системі консонантизму. Зміни в системі давньоанглійського консонантизму в кінці періоду. Асибіляція. Поява африкат та глухої щільної. Зникнення палаталізованих фонем.

Словниковий склад англійської мови давнього періоду. Етимологічна характеристика давньоанглійської лексики. Запозичена лексика англійської мови давнього періоду. Латинські запозичення. Кельтські запозичення. Скандинавські запозичення в англійській мові в кінці давньоанглійського періоду.

Граматична система давньоанглійського періоду.

Іменник. Граматичні категорії роду, числа, відмінка. Чотиривідмінкова система іменників англійської мови давнього періоду. Сильна та слабка відміна іменників. Кореневі основи. Прикметник. Займенник. Особові займенники. Граматичні категорії особи, числа, відмінка. Суплетивність. Дієслово. Морфологічна класифікація дієслова за способом утворення форм. Чотири основні форми сильних дієслів. Сім класів сильних дієслів. Три основні форми слабких дієслів. Три класи слабких дієслів. Претерито-презентні дієслова. Граматичні категорії дієслова. Проблема граматичної категорії виду. Зародження аналітичних форм дієслова. Синтаксичний лад англійської мови давнього періоду. Синтаксис складного речення. Полісемантизм сполучників як особливість давньоанглійського синтаксису.

Зміни у словниковому складі англійської мови у середньоанглійський період. Норманське завоювання (1066 р.) і передумови формування англійської нації в кінці XIV ст. Мовна ситуація в Англії в XI-XIII ст. після норманського завоювання. Середньоанглійські діалекти та їх основні характеристики. Порівняльна характеристика давньоанглійських і середньоанглійських діалектів. Скандинавські запозичення (X-XII ст.) та їх історична обумовленість. Французькі запозичення та їх специфіка.

Розвиток фонетичної системи англійської мови у середньоанглійський період.

Історичні зміни в наголошеному вокалізмі. Діахронічна рухливість довгого вокалізму та відносна стабільність короткого вокалізму. Розвиток давньоанглійських фонем [a], [a:], [æ], [y], [y:] за діалектами в середньоанглійському періоді. Зміна кількості голосного в середньоанглійському періоді. Фонологічна сутність якісних і кількісних змін середньоанглійського періоду. Порушення симетрії короткого та довгого вокалізму. Система коротких і довгих монофтонгів в кінці періоду. Зміни в системі середньоанглійських дифтонгів та їх фонологічна сутність. Консерватизм англійської системи приголосних. Вокалізація, збільшення кількості щільних.

Зміни граматичної системи англійської мови у середньоанглійський період. Зміни морфологічної будови англійської мови в бік її аналітизації та основні причини цих змін. Зміни в системі іменника. Зміна дієслів та витіснення давального відмінка як прояв цього процесу. Зміни в системі займенників. Виникнення означеного артикля та формування системи артиклів в англійській мові середнього періоду. Зміни в системі присвійних займенників. Зміни в системі дієслова. Перехід до трьох основ. Становлення та розвиток модальної семантики. Зміни в дієслівній парадигмі та основні типи розвитку видо-часових аналітичних форм. Розвиток дієслівних граматичних категорій особи, числа, часу, способу, стану. Граматична категорія часу. Синтаксичні джерела аналітичної форми пасивного стану. Зміни в категорії “перехідності/неперехідності”. Поява нових граматичних категорій у дієслові та їх розвиток. Граматична категорія перфекта. Граматична категорія виду. Розвиток дієслівних рис віддієслівного іменника. Загальний розвиток словосполучення. Встановлення порядку головних членів простого речення. Розвиток членів речення. Зникнення неповних речень.

Зміни у словниковому складі, фонетичній та граматичній системах англійської мови у новоанглійський період. Національні і територіальні варіанти англійської мови. Англійська мова в США та проблема “американської мови”. Основні фонетичні, лексичні та граматичні особливості. Орфографія в США. Англійська мова в Канаді, Австралії та Новій Зеландії. Зміни голосних в новоанглійському періоді. “Великий Зсув Голосних” (The Great Vowel Shift). Кількість голосного як його фонетична ознака. Зміна алфавітного читання літер. Поява дифтонгів. Кількісні зміни монофтонгів в новоанглійському періоді. Фонологічна сутність усіх змін в англійському консонантизмі. Система приголосних фонем сучасної

англійської мови. Подальші зміни морфологічної будови англійської мови в бік її аналітизації. Зміна форми займенника 2-ї особи множини. Зміни в дієслівній парадигмі та основні типи розвитку видо-часових аналітичних форм. Розвиток граматичного значення перфекта в англійській мові нового періоду. Розвиток дієслівних рис віддієслівного іменника. Взаємозв'язок змін у синтаксичній будові англійської мови і змін у морфологічній будові. Загальний розвиток словосполучення. Зростання ролі прийменникових сполучень. Встановлення порядку головних членів простого речення. Зникнення неповних речень.

Лексикологія англійської мови

Етимологічна характеристика словникового складу сучасної англійської мови. Роль запозичень у поповненні словникового складу англійської мови. Причини запозичень. Мови-джерела запозичень. Шляхи і форми запозичень. Проблеми асиміляції запозичень. Статус запозичених та суто англійських слів у системі мови. Типологія запозичених мовних одиниць. Інтернаціональна лексика в англійській мові. Адаптивність системи словникового складу.

Морфологічна структура слова в англійській мові. Типи морфем. Морфологічна класифікація слів англійської мови. Труднощі й спірні питання морфемного аналізу англійського слова.

Словотворення сучасної англійської мови. Похідні слова. Словоскладання. Словотворчі моделі сучасної англійської мови. Проблеми продуктивності словотвору. Продуктивність моделі. Основні відмінності між морфемним і словотворчим аналізом.

Семантична структура слів англійської мови. Проблема значення слова. Аспекти і типи значення. Діахронічний і синхронічний підходи до вивчення значення слова. Причини, типи й функції семантичних змін. Проблема полісемії та омонімії в англійській мові. Різні системи класифікації омонімів. Контекстуально вільні та контекстуально зумовлені значення. Роль лінгвального і екстралінгвального контексту у виявленні значення слова.

Системний характер англійського словникового складу. Загальна характеристика словникового складу англійської мови. Особливості термінології в англійській мові. Проблеми новотворів. Евфемізми.

Парадигматичні зв'язки в англійській мові. Сучасні методи семантичного аналізу. Принципи угруповань слів. Прояв системного характеру мови на рівні лексико-семантичного поля, тематичної групи, гіперо-гіпонімічних рядів. Основні характеристики семантичного поля, фактори, що визначають його специфіку. Проблеми синонімічних і антонімічних стосунків в англійській лексиці.

Синтагматичні зв'язки в англійській мові. Проблеми валентності й сполучуваності англійської лексики. Граматична (структурна) і лексична (семантична) сполучуваність. Слова і словосполучення. Вільні і сталі словосполучення в англійській мові. Характеристика вільних словосполучень. Проблема визначення, критерії і засоби їх виділення в мовленні.

Основні проблеми англійської фразеології. Стійки (непродуктивні) словосполучення. Критерії виокремлення фразеологічних одиниць з інших типів словосполучень. Різні визначення і системи класифікації фразеологічних одиниць в англійській мові. Класифікації фразеологічних одиниць.

Поняття варіанту і діалекту. Англійська мова поза межами Великої Британії. Особливості лексики й фразеології регіональних варіантів англійської мови. Регіональна та соціальна варіативність мови за територіально-діалектними ознаками. Соціолінгвістичний аспект слова. Діалектизми. Соціолект. Ідіолект.

Теоретичні основи сучасної **англійської лексикографії.** Зв'язок лексикології з лексикографією. Задачі і проблеми лексикографії. Історія розвитку британської та американської лексикографії. Типи і характеристика англійських словників. Корпусна лінгвістика. Проблеми корпусного аналізу.

Стилістика англійської мови

Стилістична фонографіка. Загальна характеристика засобів стилістичної фонографіки у сучасній англійській мові. Їх використання у різних стилях і жанрах. Фонетичні (алітерація, асонанс, звукопис, евфонія), графофонетичні (засоби виділення речення чи його частини,

засоби виділення окремого слова чи словосполучення) та графічні засоби стилістики (сегментація, графічна модель тексту, граф, опис тощо). Виконавські та авторські засоби стилістичної фонографіки. Пунктуація як стилістичний прийом. Графічна образність. Фонетичне мотивування та фонетична варіативність у контексті стилістики.

Стилістичне значення. Стилістичне забарвлення в системі мови та його компоненти; Стилістичне забарвлення в контексті; Конотативне значення. Стилістична парадигматика: тематичні групи, тематичні та синонімічні ряди; Стилістичний потенціал синонімії мовної та контекстуальної;

Стилістична морфологія. Поняття виражальних засобів і стилістичних прийомів у морфології. Стилістичне використання іменників, дієслів, прикметників, займенників і прислівників у їх інваріантних та категоріальних значеннях.

Стилістичний синтаксис. Стилістичні моделі як ресурси стилістичного синтаксису. Синтаксична синонімія. Стилістично значущі трансформації синтаксичних одиниць: редукція вихідної моделі (еліпсис, умовчання, номінативні речення, безсполучниковий зв'язок), розширення вихідної моделі (полісиндетон, включення додаткових елементів), зміна порядку компонентів вихідної моделі (інверсія, дистантність, обособлення). Типологія та критерії класифікації синтаксичних стилістичних прийомів: взаємодія синтаксичних конструкцій (паралелізм, хіазм, анафора, епіфора), транспозиція засобів синтаксичного зв'язку (парцеляція, сурядність замість підрядності).

Стилістична семасіологія. Фігури заміщення (фігури кількості: гіпербола, мейози, літота; фігури якості: метафора, метонімія, іронія) та фігури суміщення (фігури тотожності: образне порівняння, стилістичні синоніми у мовленні; фігури протилежності: антитеза, оксиморон; фігури нерівності: наростання, розрядка, зевгма). Стилістичний статус епітету. Метафора та образність. Традиційна теорія образності. Основні аспекти образу (референційний, естетико-концептуальний, емотивний, евристичний, інтенційний, сугестивний, синергетичний). Ключові напрями у вивченні метафори в контексті традиції (субституційний, порівняльний, інтеракціональний, психологічний, семантичний підходи) і сучасності (когнітивний, дискурсивний підходи). Когнітивна, вербальна та поетична (художня) сутність метафори. Конститутивні риси метафори (категоріальний зсув, антропоцентричність, стереоскопічність, емотивність, енігматичність, іконічність) та її основні функції (евристична, моделювальна, характеризуюча тощо). Структурна і функціональна типології словесних метафор.

Система функціональних стилів у сучасній англійській мові. Різні підходи до класифікації стилів; Визначення функціонального стилю; Характеристика функціональних стилів.

Стилістика тексту. Текст як одиниця найвищого рівня мови; Текст як одиниця усної та писемної комунікації; Текстові ознаки та категорії; Класифікація текстів з різних позицій функціональних стилів, композиційних форм та жанрів; Реалізація стилістичних засобів в різних типах мовлення.

Список авторів англійської художньої літератури

Рей Бредбері, Шарлота Бронте, Ральд Даль, Даніель Дефо, Джером К.Джером, Джеймс Джойс, Чарльз Дікенс, Вільям Сомерсет Моєм, Катерін Менсфілд, Джейн Остін, Едгар По, Джонатан Свіфт, Вальтер Скот, Марк Твен, Оскар Уальд, Франсіс Скот Фітцджеральд, Ернест Хемінгвей, Бернард Шоу.

Документи про освіту та кваліфікацію

Здобувачі першого (бакалаврського) освітнього рівня, які успішно пройшли атестацію, отримують диплом про здобуття відповідного рівня вищої освіти за відповідною освітньою програмою та кваліфікацію бакалавра філології.

Студенти, які отримали незадовільну оцінку при складанні атестаційного екзамену, відраховуються з Університету та одержують академічні довідки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волкова Л.М. Теоретична граматика англійської мови: сучасний підхід. Навчальний посібник.- К.: «Освіта України», 2010. - 256с.
2. Гладуш Н.Ф. Теоретична граматика англійської мови в таблицях: Навчальний посібник. – Київ: ТОВ “ВТС Принт”, 2012. – 188 с.
3. Crystal, D. (2008). A Dictionary of Linguistics and Phonetics, 6th Edition. Blackwell Publishing.
4. Hogg R., Denison D. A History of the English Language. – Cambridge University Press, 2006.
5. Gelderen E. A History of the English Language. – John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia. – 2006.
6. Ganetska L. V. Lexi-Maker: Modern English Lexicology in Tables, Figures and Exercises / Людмила Васильевна Ганецкая. – К.: Ленвіт, 2004. – 96 с.
7. Nørgaard N. Key Terms in Stylistics / N. Nørgaard, B. Busse, R. Montoro. – L., N. Y.: Continuum, 2010. – 288 p.
8. Simpson, P. Stylistics: A Resource Book for Students. – Routledge, London, New York. – 2014. – 313 p.
9. Roach, P. (2009). English Phonetics and Phonology: A practical course. Cambridge, Cambridge University Press.
10. Words, Worlds and Beyond: English Lexicology in Action: Практикум із лексикології англійської мови / А. Fedorova, К. Strelchenko, А. Chesnokova. – Kyiv: KUBG, 2020. – 161 p.